

“ULUSLARARASI DİĞER BİR SORUŞTURMA VEYA ÇÖZÜM MERCİİ” OLARAK BM İNSAN HAKLARI KONSEYİ KEYFİ GÖZALTI ÇALIŞMA GRUBU

THE UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL WORKING
GROUP ON ARBITRARY DETENTION AS “ANOTHER PROCEDURE
OF INTERNATIONAL INVESTIGATION OR SETTLEMENT”

**Muhammed Taha
BÜYÜKTAVŞAN**
Tetkik Hakimi
Rapporteur Judge

1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin, hazırlanmasında esin kaynağı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (“AİHS” veya ‘Sözleşme’) 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanarak 1953 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme esas itibarıyla Konsey'e üye ülkelerin, sadece kendi vatandaşlarının değil aynı zamanda yargılama yetkisindeki herkesin temel medeni ve siyasi haklarını korumayı taahhüt ettiği uluslararası bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözleşme’de başta yaşam hakkı olmak üzere özgürlük ve güvenlik, âdil yargılanma, özel ve aile hayatına saygı, evlenme, etkili başvuru, mülkiyet, eğitim gibi haklar ile ifade, düşünce, vicdan ve din, toplantı ve dernek kurma özgürlükleri güvence altına alınırken; ölüm cezası, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, keyfi ve hukuka aykırı tutukluluk, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma gibi haller ise yasaklanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“Mahkeme” veya “AİHM”) ise, AİHS ile Sözleşme’ye Ek Protokol’lerde güvence altına alınan başta yaşam hakkı olmak üzere âdil yargılanma, özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi, mülkiyet, evlenme, eğitim gibi haklar ile ifade özgürlüğü, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü gibi medeni ve siyasi hakların, Sözleşme’yi onaylayan devletlerce ihlâl edildiğini iddia eden bireysel veya devlet başvuruları hakkında karar vermek üzere 1959 yılında kurulmuştur.

The European Convention on Human Rights (“the ECHR” or “the Convention”), for the preparation of which the 1948 Universal Declaration of Human Rights was the source of inspiration, was signed on 4 November 1950 and entered into force in 1953. The Convention is essentially an international text whereby the Member States of the Council undertake to protect the fundamental civil and political rights of not only their own citizens, but of everyone within their jurisdiction. While the Convention guarantees rights and freedoms such as particularly the right to life, right to liberty and security, right to a fair trial, right to respect for private and family life, right to marry, right to an effective remedy, right to property, right to education, freedom of expression, freedom of thought, conscience and religion and freedom of assembly and association, it prohibits death penalty, slavery and forced labour, arbitrary and unlawful detention, torture and inhumane or degrading treatment or punishment.

The European Court of Human Rights (“the ECtHR” or “the Court”) was established in 1959 with a view to ruling on the applications lodged by individual or States alleging that their civil and political rights secured under the Convention and its Additional Protocols such as particularly the right to life, right to a fair trial, right to respect for private and family life, right to property, right to marry, right to education, freedom of expression and freedom of thought, conscience and religion have been violated by the States that have ratified the Convention.

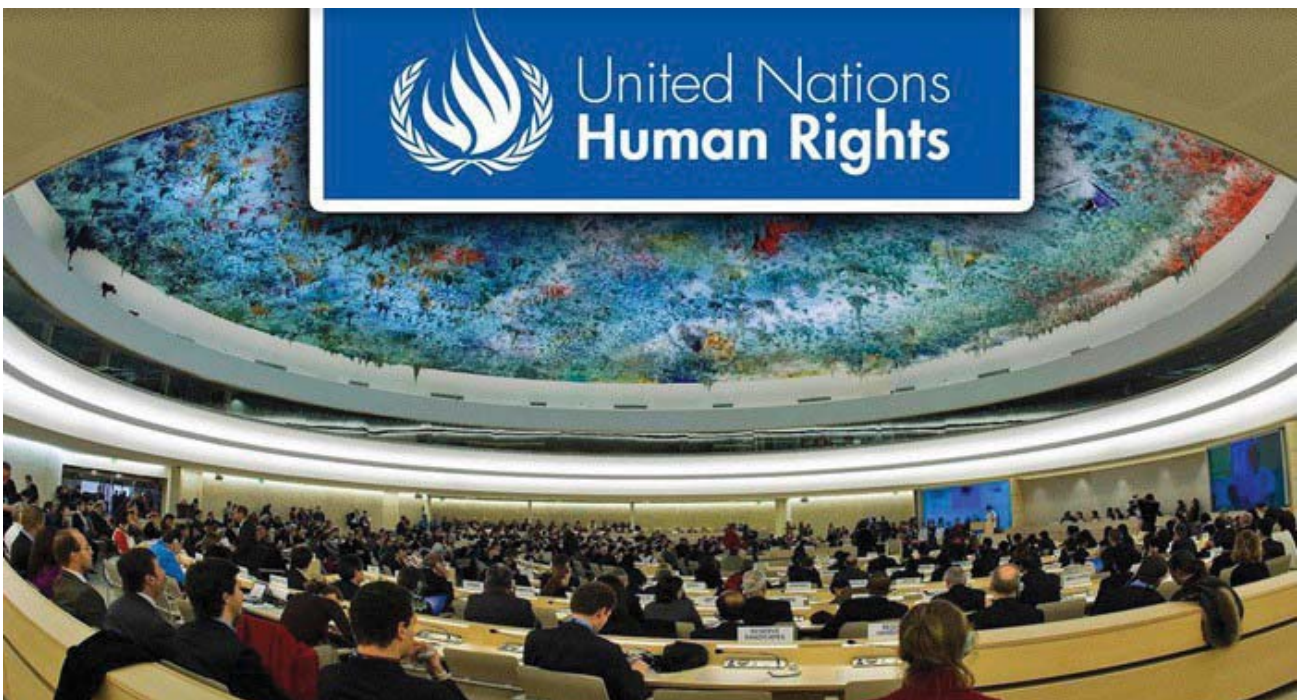
Muhammed Taha BÜYÜKTAVŞAN

Kurulduğu günden bu yana Mahkeme, yapılan başvuruları usul ve esas bakımından incelemekte; sözleşme'nin 35. maddesinde yer alan 6 aylık süre kuralı, iç hukuk yollarının tüketilmemesi, başvurunun daha önce Mahkeme tarafından incelenmiş olması, açıkça dayanaktan yoksunluk, başvurunun hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olması, başvuranın mağdur sıfatının bulunmaması gibi kabul edilemezlik nedenlerinin varlığı hâlinde başvuruyu usuli nedenlerle kabul edilemez bulup reddetmektedir. Yukarıda örnek kabilinden saydığımız kabul edilebilirlik koşullarına uygun başvuruları ise, esastan incelemek suretiyle herhangi bir hak ihlali olup olmadığını karara bağlamaktadır.

Son yıllarda ise, AİHM'in kimi kararlarında, sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde düzenleme altına alınan *“başvuru, (...) uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine daha önceden sunulmuş bir başka başvuruyla esasen aynı olup yeni olgular içermiyorsa.”* şeklindeki kabul edilebilirlik koşulundan hareketle, Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'nu *“Uluslararası Diğer Bir Soruşturma veya Çözüm Mercii”* olarak değerlendirmeye aldığı görülmektedir.

From the day it was established until present, the Court has been examining the applications lodged with it under their substantive and procedural aspects and in the event of existence of the grounds for inadmissibility laid down in Article 35 of the Convention such as non-compliance with the 6 months rule, non-exhaustion of domestic remedies, having been previously examined by the Court, being manifestly ill-founded, abuse of right of individual application, the applicant's lack of victim status etc, then the Court declares the application inadmissible on procedural grounds and dismisses it. By examining the merits of the applications, which meet the admissibility criteria some of which were referred to as examples above, the Court rules on whether there has been a violation of a right.

It is observed that in the recent years, in some of its decisions, the Court considered the United Nations (UN) Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention as *“Another Procedure of International Investigation or Settlement”* from the standpoint of the admissibility criterion of *“[being] substantially the same as a matter that has already been examined by the Court or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and contains no relevant new information”* set out in Article 35 § 2 (b) of the Convention.

Muhammed Taha BÜYÜKTAVŞAN

Bu tür başvurularda, başvuran(lar) genellikle Sözleşme'nin 5. maddesi esas olmak üzere 6, 7, 10, 11 ve 18. maddelerinde düzenleme altına alınan haklarının ihlâl edildiği şikâyetiyle Mahkeme'ye başvuruda buldukları gibi, aynı şikâyetleri kapsamında, BM İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'na da başvuruda bulunmaktadır(lar).

Nitekim AiHM, Gürdeniz/Türkiye kararında, BM İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'nu, Sözleşme'nin 35 § 2 maddesi uyarınca, "*uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm mercii*" olarak kabul etmiştir (ayrıca bkz. *Peraldi / Fransa*, no. 2096/05, 7 Nisan 2009; *Gürdeniz / Türkiye*, (kk) no. 59715/10, 18 Mart 2014; *Savda / Türkiye*, no. 42730/05, 12 Haziran 2012; *Dursun Çiçek / Türkiye*, no. 55853/14, 13 Kasım 2014; *Ali Deniz Kutluk ve diğer 145 başvuru / Türkiye*, no. 53980/10, 10 Haziran 2014). Anılan başvuruda Mahkeme, aralarında başvuranın da yer aldığı kişilerin, BM İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'na başvurduğunu ve bu konuda şikâyetleri hakkında karar verildiğini belirterek Sözleşme'nin 35 § 2 maddesi uyarınca başvurunun kabul edilemez bulunmasına karar vermiştir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, Mahkeme'nin bu tür başvurularda kabul edilemezlik kararı verebilmesi için, hem AiHM'e hem de BM İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'na yapılan başvurularda, başvuranların aynı kişilerden oluşması, başvuruların konusunun, olay ve olgularının aynı olması, Mahkeme nezdindeki başvurunun yeni olgular içermemesi ve daha önce BM İnsan Hakları Konseyi Keyfi Gözaltı Çalışma Grubu'na yapılan başvuru sonucunda aynı yöndeki şikâyetler hakkında karar verilmesi gerekmektedir.

In such applications, the applicant(s) generally apply to the Court complaining of a violation of their rights set out in particularly Article 5 and Articles 6, 7, 10, 11 and 18 of the Convention and they also file an application with the UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention for the same complaints.

Indeed, in its *Gürdeniz v. Turkey* decision, the Court accepted the UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention as "*another procedure of international investigation or settlement*" under Article 35 § 2 of the Convention (see also *Peraldi v. France*, no. 2096/05, 7 April 2009; *Gürdeniz v. Turkey (dec.)*, no. 59715/10, 18 March 2014; *Savda v. Turkey*, no. 42730/05, 12 June 2012; *Dursun Çiçek v. Turkey*, no. 55853/14, 13 November 2014; and *Ali Deniz Kutluk and 145 other applications v. Turkey*, no. 53980/10, 10 June 2014). In the application in question, stating that the individuals including the applicant had applied to the UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention and that a decision had been rendered on their complaints, the Court found the application inadmissible under Article 35 § 2 of the Convention.

Lastly, it should be mentioned that in order for the Court to render a decision of inadmissibility with respect to such applications, the following requirements are sought in the applications lodged with both the ECtHR and the UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention: the applicants and the applications' subject-matter and the facts must be the same, the application before the Court must contain no relevant new information and a decision must have previously been rendered on the same complaints as a result of the application lodged with the UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention.